

Saksframlegg

Saksgang:

Styre	Møtedato
Styret Helse Sør-Øst RHF	19. august 2021

Sak 089-2021

Legebemannede bilambulanser

Forslag til vedtak:

Styret tar saken til orientering.

Hamar, 11 august 2021

Jan Frich
konstituert administrerende direktør

1. Hva saken gjelder

Saken gir en orientering om organiseringen av legebemannede bilambulanser i Helse Sør-Øst.

2. Sakens bakgrunn

Styret ba i sak 105-2020 *Gjennomgang av basestruktur for ambulanshelikopter* administrerende direktør legge fram en egen sak om organiseringen av legebemannede bilambulanser.

Om akuttkjeden, prehospitale tjenester og ambulansetjenestene

Akuttkjeden betegner alle leddene i et forløp fra noen blir syk til pasienten er ferdig behandlet. Den prehospitale delen er en viktig del av kjeden og innbefatter både transport av syke og tidlig diagnostikk og behandling.

Prehospitale tjenester brukes om «tjenestene utenfor sykehus som er eller kan bli involvert i håndteringen av pasienter som trenger øyeblikkelig hjelp. Disse er fastlege, legevakt, pleie- og omsorgstjeneste i kommunen (inkludert kommunale øyeblikkelig hjelp døgntilbud), nødmeldetjeneste (AMK- og legevaktsentral) og ambulansetjeneste (bil-, båt- og luft).» (NOU 2015: 17).

Jf. *forskrift om krav til og organisering av kommunal legevaktordning, ambulansetjeneste, medisinsk nødmeldetjeneste mv.* § 10 og § 14 har de regionale helseforetakene ansvar for ambulansetjenesten og deler av den medisinske nødmeldetjenesten (inkludert AMK-sentraler).

Med ambulansetjeneste menes bil-, båt- og luftambulansetjeneste som inngår i de regionale helseforetakenes akuttmedisinske beredskap utenfor sykehus og der det under transporten er behov for akuttmedisinsk behandling eller overvåking. Den ordinære bilambulansetjenesten utgjør bærebjelken i ambulansetjenesten i Helse Sør-Øst. Luftambulansetjenesten utfører om lag en prosent av ambulanseoppdragene i regionen.

I tillegg til ambulansetjenesten inngår transporttjenester som rullestolbiler og syketransportbiler som en del av prehospitale tjenester, og det er også enkelte steder etablert prehospitale tjenester i form av akuttbiler, akuttmotorsykler eller sykler for uttrykningsoppdrag.

Ambulansebiler kan være med eller uten legebemannning. Den ordinære bilambulansetjenesten er uten legebemannning. Denne tjenesten har gjennomgått et betydelig kompetanseløft og bemannes av ambulansarbeidere med fagbrev og høyskoleutdannede paramedisinere. Tjenesten ivaretar omkring 98 prosent av alle ambulanseoppdrag. De resterende oppdragene gjelder pasienter med et svært alvorlig sykdomsbilde, hardt skadde pasienter eller pasienter som hentes fra steder hvor avstandene er store eller framkommeligheten dårlig.

Legebemannede ambulanserbiler (legebiler)

Ambulanserbiler med legebemannning er et supplement til de øvrige ambulansetjenestene i spesialisthelsetjenesten. Begrepene legebemannet bilambulanse, legebemannet akuttbil, legeambulanse, legebil og akuttlegebil brukes om hverandre.

Legebemannede bilambulanser (heretter betegnet «legebiler») består av en bil av stasjonsvogntypen som er bemannet med ambulansarbeider og anestesilege. Bilen er innredet med avansert medisinsk utstyr tilsvarende innholdet i et ambulanshelikopter. Til forskjell fra de ordinære ambulansene har slike legebiler ikke bære og de transporterer i utgangspunktet ikke pasienter.

Formålet med legebilene er å bringe sykehusets medisinske kompetanse og avansert utstyr raskt ut til pasienten, slik at effektiv og livreddende behandling kan startes så tidlig som mulig. Ved behov kan legen i legebilen følge pasienten i en ordinær ambulanse under akutte transporter på vei til sykehus. Personellet i legebilen benyttes videre til såkalte «sekundærtransporter», herunder overføring av pasienter mellom sykehus til høyere eller lavere behandlingsnivå og planlagte transporter av intensivpasienter. Bilens lege er i tillegg tilgjengelig via radio for hele helseforetaket og kan konsulteres fra den øvrige akuttkjeden for nødvendige avklaringer.

Kartlegging i Helse Sør-Øst i 2015

Helse Sør-Øst RHF gjennomgikk i 2015 «prehospitale lege- og spesialressurser». Arbeidet ble organisert som et prosjekt med deltagelse fra helseforetakene med ansvar for prehospitale tjenester. Alle helseforetak hadde da en praksis hvor spesialisert, vaktgående personell (anestesilege, sykepleier eller jordmor) kunne rykke ut som et supplement til den ordinære ambulansetjenesten.

I kartleggingen fra 2015 ble det pekt på at slike utrykninger skapte utfordringer og forsinkelser for den intrahospitale virksomheten, spesielt den elektive driften, som dagkirurgi og poliklinikker. Det ble også avdekket ulikheter i akuttberedskapen ved at enkelte helseforetak ikke hadde en egen vaktlinje for slikt personell. Det ble konkludert med at det enkelte helseforetak har ansvar for å etablere vaktordninger som ivaretar forsvarlighet og som er hensiktsmessige i sitt område. Videre ble det konkludert med at et helseforetak eventuelt kunne inngå samarbeidsavtaler med andre helseforetak dersom det ikke var grunnlag for å etablere egen tjeneste.

Dagens situasjon i Helse Sør-Øst

Vestre Viken HF har etter gjennomgangen i 2015 etablert en legebil i Drammen. Den er i drift på dagtid og på kveld mellom fem og syv dager i uken.

Ambulanshelikopterbasene på Dombås, Lørenskog, Ål og Arendal benytter legebil som supplement til ambulanshelikopter. Når helikopteret ikke kan benyttes, f.eks. på grunn av dårlig vær eller når det oppstår en samtidig hendelse i nærområdet til helikopteret, er legebilen et alternativ.

Det er lokalisert en legebil ved Rygge flystasjon i tilknytning til 330-skvadronens redningshelikopter. Den bemannes av legen på helikopteret med bistand fra besetning fra Forsvaret. Denne legebilen har på grunn av beredskapen på redningshelikopteret et begrenset uttrykningsområde (Rygge, Råde og Moss).

Oslo universitetssykehus HF hadde over flere år en legeambulansse. Den ble i 2013 omorganisert til en legebil, som nå har døgnberedskap. I tillegg til å gjennomføre akuttoppdrag i Oslo bistår legebilen ordinære ambulansbiler ved overføring av intensivpasienter mellom sykehusene i Oslo.

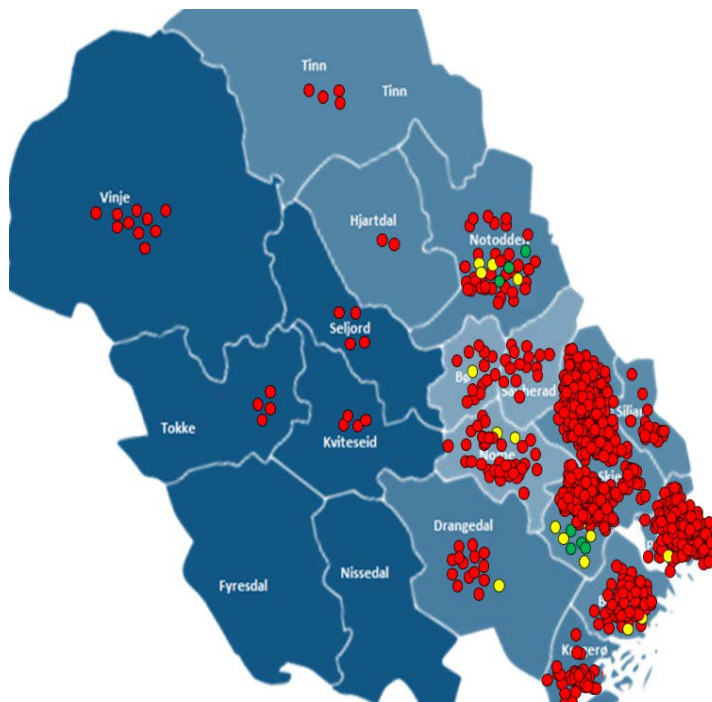
Helse Sør-Øst RHF har siden 2019 fått tilskudd til legebiler i Grenlandsområdet og Innlandet og det er etablert legebiler i Skien og Moelv. Bilene er i drift på dagtid og kveld mellom fem og syv dager i uken.

For legebiler som ikke er tilknyttet luftambulansetjenesten, er det kun den i Oslo som har døgnkontinuerlig drift. Drammen, Skien og Moelv har drift deler av døgnet/uken.

Erfaringer med legebilen i Grenlandsområdet (Sykehuset Telemark HF)

Den nylig etablerte legebilen i Grenland kan tjene som et eksempel på bruken av denne tjenesten. Den er bemannet mandag-fredag kl. 08:00-20:00 og lørdag-søndag kl. 10:00-20:00. Legebilen ivaretar både akutte transporter og sekundærtransporter.

Fra oppstart 14. oktober 2018 og frem til 5. juli 2021 er personellet blitt varslet 1777 ganger (i snitt 13 ganger per uke). Til sammen 1471 pasienter (i gjennomsnitt 10 per uke) er blitt behandlet. De fleste oppdragene har blitt gjennomført i kommunene i Grenlandsområdet, men det har også vært oppdrag i kommuner i mer avsidesliggende områder. Figur 1 gir en visuell fremstilling av den geografiske fordelingen av oppdrag over en 11 måneders periode.



Figur 1. Geografisk fordeling av oppdragene i Telemark (14.10.2019-01.09.2020).

Det er gjennomført 145 intensivtransporter (i gjennomsnitt en transport per uke). Disse transportene har i hovedsak vært mellom Skien og Oslo. Personellet på legebilen anvender ved disse transportene en reserveambulanse og gjennomfører transport av pasient uten reduksjon av den ordinære beredskapen på sykehuset, i ambulansetjenesten forøvrig eller ambulanshelikoptertjenesten. Det estimeres av tjenesten at omtrent halvparten av de 145 intensiv-transportene ville ha blitt utført med luftambulanse dersom det ikke var etablert legebiltjeneste. Utenfor legebilens åpningstid har Sykehuset Telemark HF liten mulighet til å gjennomføre intensivtransporter uten at beredskapen i foretaket svekkes.

Finansiering av legebilene

Dagens legebiler er ulikt finansiert:

- Legebiler tilknyttet ambulanshelikopterbasene Dombås, Lørenskog, Ål og Arendal er finansiert som en del av luftambulansetjenesten og bemannes av lege/redningsmann på helikopter.
- Legebilen på Rygge flystasjon eies og stilles til disposisjon av Stiftelsen Norsk luftambulanse og bemannes av lege/redningsmann på redningshelikopteret. Lege er ansatt ved Oslo universitetssykehus HF som finansierer legen og dekker medisinsk utstyr.
- Legebilene ved Oslo universitetssykehus HF (Ullevål) og Vestre Viken HF (Drammen) er finansiert gjennom disse foretakenes basisbevilgning.
- Legebilene ved Sykehuset Telemark HF (Skien) og Sykehuset Innlandet HF (Moelv) er finansiert gjennom øremerkede tilskudd fra Helse- og omsorgsdepartementet.

Årskostnadene for drift av en legebil er estimert til 15 millioner kroner (for en døgnkontinuerlig tjeneste), mens årskostnadene ved drift av et ambulanshelikopter er estimert til 55-60 millioner kroner. Tilbudene er ikke direkte sammenlignbare, blant annet fordi helikoptrene også transporterer pasienter, samt gir et bedre tilbud i avsidesliggende eller vanskelig tilgjengelige områder.

3. Administrerende direktørs anbefaling

Administrerende direktør viser til at de prehospitale tjenestene de senere år har utviklet et mer differensiert tjenestetilbud. Legebemannede ambulansbiler (legebiler) er ett av flere ledd i en større akuttkjede og må sees i sammenheng med den øvrige prehospitale tjenesten.

Erfaringene så langt viser at legebilene kan bistå bilambulanser på vei til sykehuset ved å møte disse på veien i situasjoner hvor det er behov for følge av lege inn til sykehuset. Legebilene avlaster vaktgående personell i sykehusene i forbindelse med at pasienter overføres mellom sykehus til høyere eller lavere behandlingsnivå. De bidrar videre til å avlaste ambulanshelikoptrene.

Administrerende direktør er opptatt av befolkningen har trygghet for at de får kompetent og rask hjelp når de trenger det ved akutt sykdom og skade. Administrerende direktør mener at legebiler bidrar til å styrke den samlede akuttmedisinske beredskapen. Akuttmedisinske tjenester er et hovedtema i *Nasjonal helse- og sykehusplan 2020-2023* (Meld. St. 7 (2019-2020)). Akuttmedisinske tjenester vil bli vurdert nærmere i tilknytning til helseforetakenes arbeid med utviklingsplaner (sak 043-2021) og oppdateringen av regional utviklingsplan (sak 085-2021).

Administrerende direktør inviterer styret til å ta saken til orientering.

Trykte vedlegg:

- Ingen

Utrykte vedlegg:

- Ingen